СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 223. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 13-го листопаду 1945. No. 223. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, November 13, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АТЛІ ПРЕДКЛАДАЄ МІЖНАРОДНЮ КОНТРОЛЮ АТОМОВОЇ СИЛИ

Премієр Англії Клемент Атлі, який приїхав літаком до Злучених Держав в суботу 10. листопаду, відбув разом з президентом Труманом і премієром Канади Мекензі Кінґом конференцію на яхті Секвоя на ріці Потомак у Вашинґтоні в неділю 11. листопаду між год. 11. перед пол. і 6. сполудня. З конференції подали звіт кореспонденти з повідомленням, що Атлі запропонував віддати контролю над атомовою силою Раді Забеспеки Орґанізації Обєднаних Держав, але під умовами: перше, що всі винаходи в майбутности, які відносяться до зброї, будуть передані всіми державами під контролю УНО; друге, що заки Америка, Анґлія й Канада відкриють тайну виробу атомової сили, всі інші держави дадуть чесне, вітверте і ґарантоване запевнення, що будуть співпрацювати з УНО.

Заки таке запевнення буде переведене в УНО, ті держави, які тепер мають у посіданню атомову бомбу, мають дістати від Советського Союзу вітверті пляни щодо советської політики і цілей, а головно щодо територіяльних і економічних домагань. Коли Росія не зложить такої заяви, тоді три держави затримають тайну для себе і будуть її вживати лише за порозумінням із УНО.

ҐЕНЕРАЛ АРНОЛД ПЕРЕДБАЧУЄ ВІЙНУ ПРИ ПОМОЧИ АТОМОВОЇ СИЛИ І РОБОТІВ.

У своїм третім і кінцевім звіті про діяльність літаків ґенерал Г. Г. Арнолд, командант американських повітряних сил вчасі останньої війни, зиявив погляд, що за 30—40 літ можуть прилетіти до Америки ззаморя тисячі роботових літаків без ніякого заповідження і скинути атомові бомби, які обернуть наш край у повну руїну. Щоби тому перешкодити, Америка мусить бути готова приспособити повітряну силу з фантатичною зброєю. Роботові літаки будуть летіти з швидкістю3,000 миль на годину, мусять бути спосібні із „позаземських висот" вдарити на ворога, щоб змести його з лиця землі.

КОНҐРЕСОВА КОМІСІЯ ПОДАЄ УМОВИ ПОЗИЧКИ

Комісія палати репрезентантів під проводом Колмера, яка відвідала недавно Совети й інші краї, зголосила плян орґанізації заграничної економічної політики. Колмерова комісія домагається покликання в департаменті стейту окремого підсекретаря для екокомічних справ . Теперішні пропозиції комісії в справі заграничних позичок такі:

Анґлії можна дати продукційну позичку, коли вона знесе обмеження для американської торгівлі. Позичка для Великої Британії поможе устабілізувати світ, на думку комісії. У справі Росії комісія прийшла до висновку, що треба вести бизнесові трансакції не лише посередно через советську аґенцію Амторґ, але і безпосередно. Одначе, заки Америка дасть позичку Росії, вона мусить виразно зясувати свої пляни щодо зброї і щодо продукції, над якою вона має контролю. Мусить теж виявити, яку частину позички вжиє на продукцію для зброї, а яку для економічних цілей. Росія має вітверто виказати свої статистичні цифри і дати спромогу ці дані перевірити. Росія має теж сповняти політичні зобовязання, як їх сповняють інші держави, отже вицофати свої окупаційні війська згідно з умовами в Ялті і Потсдамі. Росія має теж виявити свої тайні торговельні умови з краями Східної Европи. Окремо радить комісія поступати з допомоговими фондами.

666 ЗГОЛОШЕНЬ СТРАЙКІВ У ЖОВТНИ.

Краєва Рада Робітничих Відносин у Вашинґтоні виявила, що впродовж місяця жовтня наспіли 666 повідомлень про заповіджені страйки в різних підприємствах Злучених Держав. Найбільше зголошень до страйків наспіло перед тим у вересни, а це 307. Тепер це число більше ніж подвоїлося. Ці цифри мусить узяти під розвагу конференція капіталу й праці, яка тепер радить у Вашинґтоні.

ТОРГОВЕЛЬНИХ МОРЯКІВ ТЕЖ ЗВІЛЬНЯЮТЬ ЗО СЛУЖБИ.

Адміністрація Воєнного Перевозу і директор Поборової Служби ґенерал Луїс Герші проголосили засади звільнення з воєнної служби моряків торговельної фльоти. Від 15. листопаду 1945. Адміністрація Воєнного Перевозу не буде більше покликати до морської служби молоді між 18 і 25 роком життя, хіба, що військова влада заявить, що вони не надяються до військової служби. Зате теперішних моряків з торговельної фльоти не будуть покликати до військової служби, якщо вони „були в засаді безперервно в морській службі" 32 місяці.

Світ сумує над погибшими вояками в двох війнах з нагоди Дня Примиря

День Примиря у неділю 11. листопаду свсвяткували ніби замирений світ вперше після 7 літ. У 27 річницю покінчення першої світової війни відбулися торжественні богослуження й манїфестації по всіх закутинах Злучених Держав і в заграничних краях. Тому, що саме тепер перебуває в Вашинґтоні анґлійський премієр Атлі і канадійський премієр Мекензі Кінґ, вони разом з президентом Труманом і іншою знатею відвідали гріб Невідомого Вояка на національнім цвинтарі в Арлінгтоні, а потім повернулися до нарад над важними міжнародними проблемами.

З Лондону, Парижу і безчисленних менших столиць та міст наспіли вісти про святочні манїфестації з нагоди покінчення обох світових воєн.

У Парижі ґен. де Ґол, виголошуючи промову на гробом Невідомого Вояка, взивав французів до єдности. У Лондоні при нагоді появи короля Джорджа VI в церемонії при Ценотафі, де спочиває анґлійський Невідомий Вяк, герої теперішньої війни вшанували приявність короля окремою церемонією.

УКРАЇНСЬКИЙ ГИМН ПОБІЧ АМЕРИКАНСЬКОГО НА БРОДВЕЮ В НЮ ЙОРКУ

В суботу 10. листопаду, між 5 і 7 годиною ввечір з нагоди кампанії за Позичку Перемоги, відбулася в самім осередку Ню Йорку, на площі Таймс Сквер, на перехрестю Бродвею між 43 і 46 вул., українська манїфестаційна програма під опікою Обєднаного Комітету Українських Товариств міста Ню Йорку. Програму переводив голова Комітету адв. Микола Гаврилко, а її виповнили хорові продукції українських мішаних хорів: українсько-католицької церкви св. Юрія під правою Теодора Онуфрика і української православної церкви св. Володимира під управою гр. Марцинюка.

Хор церкви св. Юрія, всилі около 100 людей, у чудових народних строях, розпочав програму могутнім співом Американського Гимну „О сей, кен ю сі", почім безпосередно слід ував Український Гимн „Ще не вмерла". Десятки тисяч публики, які окружили перстенем високу сцену під відкритим небом, або стояли подальше, вислухали стоячи серед святочного настрою обох гимнів, а приявні вояки й ветерани стояли ввесь час на „позір". Могутньо відбивалися звуки співу об неботичні будівлі, якою окружена площа, а голосники розносили їх у сусідні вулиці. Дальша програма цього хору складалася з козацьких пісень, а в одній з них („Козацька Могила") сольовий спів відспівала панна Колеско. Хор церкви св. Володимира відспівав з повним ефектом на закінчення програми низку стрілецьких пісень, під управою гр. Марцинюка, при чім сольову партію відспівала Софія Першин.

Не менш знамените враження викликала знана солістка Марія Полиняк, відспівавши низку українських пісень і одної анґлійської, а барітон Мирон Шандровський відспівав 2 анґлійські пісні. Солістам акомпаніювала на фортепіяні Ольга Дмитрів.

Бурю оплесків від публики викликала поява танцюристичного ансамблю Ольги Яловеґи з цілою низкою танців дівочих і мішаних, включаючи „козачок" і „коломийку" з присюдами. Загальне заінтересовання викликав сольо-танок 10-літної Іванни Кравець, при фортепіяновій музиці панни Дмитрів. До інших точок грала на акордіоні Еленор Трансінґер.

Крім адв. Гаврилка виголосив при кінци промову про потребу купування Бондів Позички Перемоги бувший асемблимен Степан Ярема — по анґлійськи. По українськи промовляв секретар У. Н. Союзу Дмитро Галичин, який закінчив промову ефектовно повідомленням, що У. Н. Союз закупив з нагоди цього українського здвигу бондів на $300,000. Зібрана публика приняла це голосними оплесками до відома.

Серед точок програми йшла аґітація за закупном бондів від урядових аранжерів, при чому приявні купували бонди від найменших (25-долярових) аж до висоти $10,000. На сцені маяв на однім кінци американський на другім український жовто-синій прапор.

УСПІХ ДОПОМОГОВОГО ВІЧА В ЙОНҐСТАВН

Як звідомляє телеґрама до „Свободи", в неділю 11. листопаду відбулося віче в громаді при церкві св. Петра й Павла в Йонґставн, Огайо, під проводом підписаного о. совітника Петра Олексіва. Промовляв предсідник З. У. А. Допомогового Комітету д-р В. Ґалан з Філядельфії, а переведена збірка на допомогову акцію принесла $1,600. Збірка йде дальше.

Британський ґенерал в Німеччині побоюється німецького повстання

Маршал Бернард Л. Монтґомері, командант британських сил в Німеччині, заявив, що досі невдалося довести до порозуміння між Аліянтами в справі адміністрації Німеччини і тому британці приготовляються на німецьке повстання, скоро лише прийде зима із усіми страхіттями. Монтґомері сказав, що головною перешкодою до створення одноцільної адміністрації в Німеччині є опір Франції

РОСІЯНИ ВІДКРИЛИ ВЖЕ ДРУГИЙ ПАМЯТНИК У БЕРЛІНІ

У неділю 11. листопаду відкрили в Берліні вже другий памятник героям Червоної Армії, які згинули в боях проти Німеччини. Є це памятник велитенських розмірів. Німецькі робітники мусіли працювати день і ніч, щоб викінчити памятник на час святкування 28 річниці большевицької революції.

ПРОМОВЛЯЄ В СПРАВІ ЗАМИРЕННЯ ПРАЦІ З КАПІТАЛОМ.—Маємо перед собою президента Гарі Трумана, як промовляє при отворенню Нарад Конференції Праці й Капіталу, що радить у Вашинґтоні. Президент взивав робітників і промисловців до співпраці ради загального добра і поступу.

СОВЄТИ ЗНЕСЛИ МАБУТЬ ЦЕНЗУРУ НА ЗАГРАНИЧНІ ДЕПЕШІ

Аґенція Асошіейтед Прес звідомляє з Москви, що вже від 7. листопаду депеші її кореспондентів, надавані в Москві, приходять до Злучених Держав так, як були написані. Таке саме явище замітили й інші кореспонденти, які перебувають на терені совєтської Росії. Цензор не зчеркує навіть політичних заміток, як це бувало в минулому. З цього Асошіейтед Прес приходить до висновку, що цензура на вісти, висилані заграницю з Росії вже знесена, одначе цього не проголошено урядово.

БРИТІЙЦІ КИДАЮТЬ БОМБИ НА ДОМИ ІНДОНЕЗІЙЦІВ.

Індійські війська у британській службі, які перебувають на острові Ява, дістали наказ посунутися при помочи артилерії до осередка морської бази, тобто до міста Соребая і там нападати бомбами на кожний дім зокрема. Провідник індонезійців Соекарно подає світови вістку, що в тому місті гинуть тисячами цивільні, яких вимордовують британські війська. Соекарно звідомляє, що Ісլямський Конґрес, який зібрався в Джоґджакарта, проголосив „святу війну" проти кольоніяльних поневолителів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОМАНДАНТ ГРОЗИТЬ ВІДІРВАННЯМ МАНДЖУРІЇ.

Один з командантів американських маринарів у Північнім Китаю, а віцеадмірал Дейніел Д. Барбі, візвав обі воюючі китайські сторони дійти до якогось мирного порозуміння. Він виявив, що внаслідок нутрішної ворожнечі може прийти до відірвання Манджурії від Китаю і до створення окремої незалежної держави під назвою Зовнішної Монґолії.

„ПЛЄБІСЦИТ" ДЛЯ ТІТА В ЮГОСЛАВІЇ.

У неділю 11. листопаду переведено в Югославії вибори до парляменту. Тому, що опозиція стрималася від виборів і лише партії прихильні Національному Фронтови, що остає під диктатурою маршала Тіта, йшли до голосування, вибори перемінилися ю „плєбісцит" для втримання Тіта при владі.

СОВЄТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ДЛЯ СЕБЕ ОСТРОВІВ ДОДЕКАНЕЗИ.

З вашинґтонських політичних кол вийшла на світ вістка, що Росія обстоює своє домагання признати для неї острови Додеканези на Середземнім морю в околиці Дарданелів. Додеканези замешкалі греками, їх займала перед останньою війною Італія. Росія — як тепер виходить на яву — зажадала цих островів для себе вчасі конференції міністрів закордонних справ у Лондоні і від того часу вона не хоче згодитися на приспішення мирової конференції. Ці острови є одною з причин, чому Росія теж отягається вислати делеґатів на Далеко-Східню Конференцію до Вашинґтону.

В БОЛГАРІЇ ЗНЕСЕНО ВОЄННИЙ СТАН.

В суботу 10. листопаду болгарський кабінет зніс воєнний стан, який там заведено ще в вересні 1944. р. коли то Болгарія виповіла війну Нумеччині. Водночас зі знесенням воєнного стану рішено перевести демобілізацію армії і заборону військових реквізицій у краю.

ТРИ ПОТУГИ ПРИЗНАЮТЬ РЕЖІМ В АЛЬБАНІЇ.

Злучені Держави повідомили урядово тимчасовий уряд в Альбанії, що вони готові признати теперішний режім в тому краю на певних умовах. Подібне повідомлення вислала також Анґлія, а Совети приготовляють повне признання кабінету в Тірані, столиці Альбанії. У своїм письмі Америка зажадала від теперішнього альбанського премієра Гоксги, щоб він перевів там вибори на демократичних основах з повною ґарантією свободи.

АМЕРИКАНСЬКІ Й СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА ВИБИРАЮТЬСЯ З ЧЕХІЇ.

Премієр Чехословаччини Зденек Фірлінґер проголосив у Празі, що Совєтська Росія і Злучені Держави згодилися відкликати свої війська з його краю. Фірлінґер оголосив теж, що незабаром відбудуться правильні вибори до чеського сойму.

Департамент стейту у Вашинґтоні виявив, що Америка й Росія мають забрати свої війська вже з днем 1. грудня 1945. з Чехії, бо вони там уже не потрібні для охорони перед націстами.

ФРАНЦІЯ НЕ ГОДИТЬСЯ НА ОДНОЦІЛЬНІ ЮНІЇ В НІМЕЧЧИНІ.

Між чотирма Аліянтами, які тепер виконують адміністраційну владу в Німеччині не може прийти до згоди на творення однакових робітничих юній. Про створення в Німеччині спільних орґанізацій була мова на конференції в Потсдамі. Одначе тоді Франція не була там заступлена.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N./J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокое число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕЗАСПОКОЄНЕ ЗАЦІКАВЛЕННЯ

Сталін зробив світови добру несподіванку тим, що не зважаючи на те, що з самої Москви заповідали кореспонденти, що він виголосить дуже важну політичну промову зприводу торжества Жовтневої Революції, а він ні не промовив, ні навіть на параду не прибув.

Та Сталін диктатор і самодержець у Соєтах, тому і не диво, що далі кружляють зприводу його неприявности різні поголоски: одні пишуть про його хворобу, а другі про боротьбу у верхівці армії щодо особи його наступника.

Чи Сталін здоров, чи ні й чи ще при владі, чи вже є при ній хто інший — це дійсно важні речі не тільки для советського режіму і народів, що їх Кремлін держить під своєю владою, але й для цілого світа. Це видно з кожної стрічки, що писана на ту тему в американських ґазетах. Але, як дехто слушно стверджує, про ці всі справи, що діються довкола Сталіна та советської цивільної й військової верхівки, ми властиво нічого не знаємо. Цілком так само, як не знають цього десятки міліонів народів в Самій Росії, чи в тих краях, що їх вона загарбала.

Правда, замісць Сталіна виголосив довгу промову Вячеслав Молотов, советський міністер заграничних справ, про якого кажуть, що як не маршал Жуков то саме він буде наступником Сталіна. З деяких функцій, що їх виконує Молотов останніми часами, включно з його виступом на параді знагоди Жовтневої Революції, можнаб припускати, що як не запанує по Сталіні військова диктатура, то таки Молотов займе перше місце. Значить тоді, як не стане Сталіна, чи як він добровільно уступить.

Тому саме й зачали розбирати останню промову Молотова вже якби промову такого, що на першому місці. Отже від неї заносило чимсь таким, що надто звязане з армією, хоч тепер уже по війні й не булоб потреби класти на це такого великого натиску в країні, що все говорить про мир і миролюбові заміри. Через те так неясним є і той нагальний наступ в справі тайни з атомовою бомбою. Неясною є і бомбастична заява, що Совєти незабаром матимуть не тільки свою атомову бомбу, а то ще й щось друге; може ще страшніше.

Та до того всього треба додати, що все, що в Совєтах пишеться і говориться, часто не є, коли іде про практичне застосовання, тим, яким воно представляється людям західної культури і льоґіки. Тому, щоб хто у Совєтах не говорив, треба ждати, що за сказаними словами криється. А властиво, як їх буде розуміти і пояснятн совєтська дипльоматія. Цілком так, як є з тим, що було обговорюване в Потсдамі чи Ялті, а яке інакше розуміли в Лондоні й Вашингтоні, а інакше в Москві.

Значить, що з якого боку ми не підходилиб до того, що тепер діється у Совєтах, то треба признати, що наразі знаємо про це мало. Тому і можемо надіятись завжди різних несподіванок.

НЕДОМАГАННЯ УНРРА-И

Установа, звана Юнайтед Нейшенс Риліф енд Рігабилитейшен Администрейшен (УНРРА) це найвідважніша спроба орґанізації для допомоги людству в цілій історії. Її шлях постелили найвизначніші провідники держав в самих початках серед найблагородніших інтенцій. Вона дістала випосаження біліонами долярів. Їй дали до проводу людей вироблених і з світовим іменем. Її діяльність мала обняти ввесь нещасливий світ.

Саме тепер конґрес Злучених Держав переводить дискусію, чи продовжити життя цій орґанізації на 1946 рік, чи його вкоротити тим, що вона не дістане дальших фондів на свою працю. На підтримання її діяльности через 1946 р. треба $1,350,000,000 а лише до кінця 1945 р. треба ще $550,000,000.

Коли хтось ставить питання, чи варт тримати орґанізацію дальше, то вже тим самим виказує, що щось зле є з цею орґанізацією. Колиб така велитенська установа як УНРРА виконувала навіть зовсім фахово і гладко свої завдання, то вона серед теперішних відносин не моглаб задоволити усіх, які її помочи потребують. Вже тесаме ослаблює її вартість в очах світу і цього нема потреби закривати. А коли додати до цього ще звичайні недомагання людей, тобто амбіцію управителів і лакімство робітників, то це ще більше ослабить установу. Отже із неминучих перешкод і з звичайних людських недомагань повстають зчасом такі труднощі, які не легко усунути, і які починають ставати перешкодою у дальшій праці. Оце перша підстава до критики самої установи, яка появляється не лише в пресі, але і в конґресі.

Звичайно пишуть про конечність допомоги УНРРА в Европі, а не на Сході. Алеж і поняття „Европи" не все однакове. Бо до Европи треба зарахувати Францію, Бельґію, Голяндію — отже північно-західну Европу; а є ще й Італія, Югославія і Греція, а потім іде Австрія, Угорщина, Румунія, Польща, як якась інша „Европа", а не можна забувати за Данію й Норвеґію в іншій околиці, заки прийдемо до цеї Европи, що то називається СССР, чи то коротко Совєтська Росія. Отже, коли американець почує про голодну й холодну Европу, то про котру то Европу він має думати? А треба розрізнити згадані „Европи" тому, бо кожна з них вимагає інакшого трактування і інакшого підходу.

Крім того знаємо наприклад, що із північно-західної Европи УНРРА цілком усунена, бо там уже є наставлені уряди, які мають обовязок самі розділяти зопомогу з таких фондів, які були призначені для УНРРА. А СССР навіть чути не хоче, щоб туди прийшла УНРРА.

Якуж то властиво діяльність представляє УНРРА в тих околицях, де вона допущена? Вона ділиться на 2 частині, а ці: 1. прохарчування людей через утримування прилюдних кухонь, роздавання харчових матеріялів, одіжи, медицини, хвилевих притулків для бездомних; 2. відбудова краю. Тут іде допомога для відбудови господарства краю громад і одиниць. Це є ціла низка велитенських підприємств, до яких треба не лише людей доброї волі, але теж великого знання і фахового вишколу.

Показується, що повоєнна Европа не тому недомагає, що нема там харчів, але тому, що там запанувало безробіття. УНРРА була наладжена в першу черґу на те, щоб запобігти голодови, а тут показується, що голод є так довго голодом, доки людина не стане до роботи і не випродукує сама харчу і інших матеріялів до заспокоєння життєвих потреб. Колиб так УНРРА була мала за завдання в першу черґу відбудову краю, а прохарчування населення вважала лише за хвилеве, тоді її діяльність булаб далеко інша і далеко успісніша. Бо до відбудови треба було заздалегідь постаратися про фахових людей, а ці знову булиб подбали про матеріяли до відбудови.

Тепер вийшло таке, що не видно кінця прохарчунку для людей, бо нема відбудови, а з цього виходять всякі інші недомагання, які мусять відбиватися в пресі і в парляментах. Дехто скаже, що не є ціллю Америки відбудовувати ввесь світ. З другого боку ніхто інший не може цього зробити, не маючи засобів, головно технічних уладжень і технічно вишколених людей. Під теперішню пору застій прийшов тому, що в Европі нема вугілля на топливо у фабриках і в перевозових підприємствах. Але, як би так Америка була вислала в Европу свої машини, які помагають в майнах, то Франція й Бельґія булиб постачили потрібного вугілля а впарі з тим можна було рушити давно змісця усю відбудову.

Тепер провідні люди з УНРРа вже про це знають, але за таку науку мусіла Америка заплатити сотками міліонів долярів. Дехто твердить, що це загалом не є робота УНРРА-и і до цього надавалася знаменито така аґенція, як Форен Економик Адміністрейшен. Тепер ця аґенція цілковито розвязана і на її місце нема іншої. УНРРА у своїм заложенню не може перевести такого завдання, бо вона не була на це підготована. Отже, коли появляється критика діяльности УНРРА-и, то нераз виринає перед відповідальними людьми питання: Чи не скасуватиб нам теперішню УнРРА-у, а поставити нову, яка почалаб роботу там, звідки вона повинна була початися негайно після скінчення війни?

Микола Чубатий.

Без міжнародної моралі не буде тривалого мира

Остання конференція пятьох міністрів заграничних справ в Лондоні, а саме міністрів Америки, Британії, Совєтів, Китаю та Франції, закінчилася, як відомо, повним фяском. Про це пишеться ще далі. Про це заговорив тепер Молотов, ствердивши невдачу. Представники пятьох великих держав, по більше ніж трьох тижнях даремних спорів, не то що не підготовили нічого для мира, але розходячися, навіть не підписали спільного протоколу, про що говорили. Головною перешкодою в творчій праці стала Росія, якої представник комісар Молотов прямо розсаджував конференцію всоїми все новими та все більше імперіялістичними домаганнями. Під кінець ще й він заперечив це, що написане було в протоколі, отже учасники конференції навіть не могли ствердити того, що в часі конференції діялося. Одним словом по трьох тижнях розійшлися так, як би тої конференції ніколи не було.

Відколи поставлено силу понад волю народів.

Та останнє сказано надто оптимістично, бо на ділі міністри російшлися в гіршому стані, ніж колиб цеї конференції не було. Вони розійшлися з поглибленими підозріннями та з поглибленим недовіррям до себе. Оце була перша проба поставити новочасний світовий порядок на нових засадах сили, а не на засадах міжнародної моралі.

Оце плоди того дипльоматичного ладу, що його започаткували на конференції в Москві літом 1943. Там перший раз Молотов, Іден та американський секретар стейту Кордел Гол потоптали разом, під натиском Совєтів, засаду, що новим світом має правити мораль. А це тому, що на цій конференції погодилися на засаду, що на майбутнє не буде стосоване право самоозначення народів; що долю якогось народу буде могла рішати сусідна держава, що репрезентує силу. Американська ідеольоґія през. Вудрова Вилсона тоді пішла в дубину, а її місце заняла засада сильних клів та пазурів репрезентована Москвою.

Може й Кордел Гол сам не здавав собі справи з того, до чого то змагають Совєти. Та кидаючи право самоозначення народів відмовлено тоді живим цивілізованим збірнотам рішати про себе. Про них мав рішати хтось другий, навіть їх найстрашніший, діявольський ворог. Так теж сталося. І на сході Европи зробили новими міжнародними звичаями чисте пекло. Балтійські держави зникли з горизонту, Західну Україну загарбала хижацька Росія, не питаючися західних українців, чи вони хотять йти під руку червоного деспота, чи ні. В цій частині Европи повернули часть найтемніших часів насилля над людиною та над народом. І не дивно, бо сила стала понад правом і понад справедливістю.

Цілими сотками літ людство боролося за той ідеал міжнародної справедливости, що його здефінював през. Вилсон, як право кожного народу рішати самому про свою судьбу. Двацять пять літ тому назад здавалося, що тої засади вже ніхто не всилі викинути з основ міжнародного порядку, навпаки всі були переконані, що вилсонівське право стане на віки вічні основою міжнародної моралі, основою світового порядку.

І була вся підстава так думати. Бо коли ми говоримо, що йдемо до демократизації світа, то яка і де є можлива міжнародна демократія, там, де відбираєвься право виповідати свою волю міліонам? Відкинення того права міжнародної демократії привело на ново прогнану з новочасного світа засаду міжнародної диктатури, право брутальної сили. В літі 1943 на конференції в Москві говорили фрази про демократію, а наділі вже тоді під натиском комуністичної Росії ввели право міжнародної диктатури.

Тегеран та Ялта.

За тим лихим початком зробленим в Москві та сама засада міжнародного насилля стала провідною в часі конференції в Тегерані, та в Ялті. Серед тої нової міжнародної ідеольоґії зродилася в Ялті така прямо кошмарна постанова, як відновити невільництво людини. Там Сталін дістав від Чорчила та през. Рузвелта згоду на видавання в страшні руки совєтської НКВД, себто черезвичайки, совєтських горожан, які користаючи зі зрушення границь хотіли раз на все покинути осоружний для них світ диктатури, а перенестися жити на вільний світ.

Відомо, що большевики запанували над східною Европою в роках 1917/1920 не з волі населення, але шляхом насилля. Ніхто тої кривавої влади не вибирав собі та не є тому ніяким злочином позбутися тої влади. В Ялті винесли таку неморальну постанову, що людину можна всупереч її волі зловити як африканського нігра двіста літ тому та видати його не в неволю на людську роботу, але на розстріл або на повільне конання. Все це робилося, щоби завести на світі „кращий світ" та „демократичний лад".

За тою неморальністю пішли подібні неморальні коншахти Де Голя в Москві, яких наслідки ми нині обсервуємо у Франції як скандал нашої цивілізації. Людей виловлюють і там як звірину, вона шарпається, кусає, боронится всіми фібрами своїх життєвих сил самооборони та істнування. Коли це неможливе людина поповняє самогубство радше, ніж дістатися в руки червоного ката з ласки нових демократів, творців нового кращого світа.

Поворот до моральних принципів.

Прийшли Потсдам та лондонська конференція. В Америці обудилося сумління, що чейже не можна у всему йти на руки диктатурі, що світ цілий зводить на повні бездоріжжя міжнародного розбою. Проти себе стала цивілізація та азійське варварство. Яка могла бути спільна мова поміж представником грубої сили та представниками міжнародної моралі? Зударилися вони зі собою та не могли найти спільної мови дарма, що говорили зі собою понад три тижні. Навіть одного спільного протоколу не могли списати.

Посторонним глядачам здається, що лондонська конференція не вдалася через спори за території, за маркети та т. п. На ділі лондонська конференція була безплідна через діяметрально різні погляди Америки та Британії з одного боку та Росії з другого на засади міжнародного життя. Справа територій, управнень, тощо, цевже було тільки практичне пристосування тих міжнародних засад — чи у міжнародному житті мають дальше панувати сила, чи право та міжнародна мораль.

По невдалій конференції американський секретар стану Бирнс та його републиканський помічник Долс виступили публично з виясненнями чому лондонська конференція не вдалася. Там вони признали, що американська заграница політика мусить повернути до принципів в першу черґу виложених в Атлянтійськім Чартері та в чотирьох свободах през. Рузвелта. Як довго міжнародна конференція не прийме одних засад посту-

---

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

109) — —

Вдвох мали вони з сотку долярів. Обчислювали — ще двацять прожити до весни. Других двацять пять пішло до винипеґського склепу Ітона на необхідне убрання Надії. Пятнацять пішло на дозвіл одружитися й вінчання. Надіїних чотири десятки Безхатний порадив їй тримати. Цеж память ка по її батькови, наслідство і заплата за трьохлітню працю в Канаді. Розходуватимуть їх хіба у великій скруті.

Найматися робітником на літо, працювати за безцін у інших не хотілося, особливо тепер, одруженому. Та й роботи не так легко знайти. Фармерство обходилося власними силами, на ріллі працювали жінки й дівчата. Міг Безхатний вдатися до судді Дорінсайда. Суддя певно його з жінкою приняв би. Перешкоджувала гордість. Він там був гостем, учителем. Робітником найматися зовсім не випадало. Чувсяб ніяково він самий, ніяковілиб і Дорінсайди. Виарендувати десь фарму — нема за що вирентувати. Та й все одно — підневільне становище. Безхатні хотіли стати незалежними господарями, нехай собі найбіднішими у всій Канаді...

— Деж ми візьмемо грошей, щоб хоч за якебудь господарство зачепитися — журилася Надія.

— Гроші найдуться — казав її чоловік впевнено. — Позичив би у тогож судді. Вірю, що не відмовить навіть пару тисяч. Тільки позичку треба віддавати. А може статися й так, що у нас буде бажання чесно довг віддати, але не буде спроможности. За позичкою звернемося у скрайній нужді. Можнаб занятися й торгівлею. Я міг би занятися, скажемо, книгарським інтересом. Інших гандлів не можу терпіти.

— Чогож? Адже люди якось з торговлі живуть, доробляються.

— Не маю гандльового успособлення ані хисту. Гандель, бачиш, побудований на використовуванні покупця, часто на ошустві. Брехати людям, що якийсь продукт чи річ обійшовся собі у стільки й стільки, що нічого, або мало що заробляється, коли кожний думаючий покупець знає, що то неправда, я не вмію і вчитися не хочу. Провадити торгівлю чесно, так знов інші торгівці конкуренційними цінами кінця доїдуть. Пізнав я, якими способами деякі торгівці доробляються. В інших краях вони за такі способи з тюрми не вилазилиб. Маю нахил до праці на землі. Працювати на чистому повітрі, використовувати плодючі сили матері-землі, це, по мойому чесна і гідна праця. Зимою, попри те, знайдеться ще якась праця вдома. Можна там якісь дрова на опал рубати. Яж дві зими „ломберджекував" по лісах, набув досвіду. Ще якусь працю здиблю. Головно за землю вчепитися! А тут з голими руками не вчепишся. Тільки от, ще одна перешкода. Жаль забиватися з тобою десь у нетри на безлюддя. Але бо і по містах не зачепишся, робіт тепер нема!

— Пізнала я вже ті міста й містечка досить. Маю їх по шию. Мною не турбуйся. Де ти будеш, там і я. А прийдуть прикрі часи, так щож? Нам не першина, привикати до нужди не треба буде — казала дружина.

Обоє обчислювали, чого треба буде на весну, якщоб змогли набути „гомстед". Тільки на таку фарму могли вони сподіватися. Пара коней, корова, пара поросят, курей з півдесятка. Далі віз, плуг, борони, мішків зо пять муки, цукор, сіль. Всякі інші дрібниці, ну й насіння: пару бушлів вівса, пшениці, бульби. Знов же кухня, дошки, дріт на загороду. Ціни на худобу, правда, низькі, та решта все в ціні, як і за добрих часів. Додавши сотку на всяку непередвидженість — обчислили, що шістьома сотками можуть до господарства братися. Та покищо мали обоє одну десяту частину необхідної суми.

Написали до аґрикультурного відділу провінції за інформаціями про „гомстеди". Написав Безхатний і до судді. Повідомляв, що одружився з бідною дівчиною своєї народности, що вони вирішили осісти на землі. Не мають покищо з чим за ту землю вчепитися. І запитував, чи можуть вони сподіватися на поміч випозичення такої суми, яка по їх обчисленні буде необхідна.

До тижня наспіла відповідь. З острахом той лист розпечатували. Адже від відповіди судді Дорінсайда залежав успіх чи неуспіх їх плянів на майбутнє. І перше, що з листа випало, був банкнот, пятьдесятьдолярівка. Читали в листі:

„Мій дорогий хлопче!

„Невимовно тішуся, що ти подав про себе чутку. Я певний був, що ти, делікатний, з ніжною душею хлопець, озовешся. Тішуся твоїх одружінням. Думаю, твоя дружина тобі під пару, такаж чесна, шляхотна й розумна і певно не така, як ти бриклива. Пізнавши тебе, знаю, що з інакшою ти не одруживсяб. Приймиж від нас усіх маленький весільний дарунок. Прийми так щиро, як щиро, від душі ми всі тобі його посилаємо...

„Тішить мене, мій хлопче, твій задум осісти на землі. Земля-мати не зрадить, не заведе. Хліборобська праця упосліджена. Але не всеж так буде. Чим більше хліборобський стан матиме між своїми рядами таких, як ти, освічених, з широким світоглядом, енерґійних хліборобів, тим скоріше піднесеться він економічно і культурно. Приґадуєш нашу першу розмову, коли зустрінулися ми на переїзді залізниці? Вчепишся за землю, от і матимеш нагоду своїх співбратів по заняттю згуртувати; увійдете в силу, а тоді диктуватимете свої умови торговельно-промисловому світу — ви. Початки тяжкі будуть, дуже тяжкі! Вірю в тебе, в твої здібности і вірю, що переможеш усі перешкоди на свойому шляху...

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Український День, дня 16-го грудня.

Численна українська громада Дітройту приготовляється до масового звеличання цього Українського Дня.

Найбільш інтензивна праця кипить в Українськім Національнім Хорі „Думка". Вже більш місяця тричі в тиждень відбуваються проби співу над виконанням програми святочного концерту. Підчас проб царює святочний настрій. Усі співучі сили широкого Дітройту спішать радо на проби, щоб повною мистецькою силою звеличати святочний концерт Українського Дня. Тільки дай Господи здоровля диригентові І. Атаманцеві та усім співучим силам хору „Думка", а святочний концерт Українського Дня покриється славою.

Щойно вишліфувано одну з найбільш складних композицій, славну ораторію Генделя „Месія", яку виконують тільки високо мистецькі хори. І в цей Український День українське громадянство матиме нагоду почути з уст Українського Національного Хору „Думка" цей пречудно мистецький твір „Месію".

І наша українська слава, якою пишається й ціла Канада, посол Антін Глинка, рівнож гоститиме у нас і своїм красномовним рефератом звеличить Український День.

Це інтензивне приготування до цього Свята заставляє мене цілою моєю душею вірити, що цей святочний Український День, в неділю, 16. грудня, остане для нас святощем. Численні українські сини й дочки України в Дітройті й околиці, а теж вірні діти прибраної батьківщини Америки, повинні в цей Український День стати гуманними спасителями виснажених вже голодом українських скитальців, недолею розкинених по усіх закутках зубожілої західної Европи.

Ідім усі слідом Українського Нац. Хору „Думка" і приготовляймось душею й тілом до святочної стрічи Українського Дня в Масонік Темпл 16. грудня та докажім нашою численною присутністю, що нам дорога доля і слава України.

За Український Національний Хор „Думка":
Василь Колодій.

—o—

БАЛТИМОР, МД.

Народне віче.

У неділю, 21. жовтня, за старанням Комітету Допомоги потерпівшим від війни відбулося в нашій громаді віче, яке розпочав молитвою місцевий парох, о. В. Маньовський. Предсідниця комітету Юлія Маньовська у своїм вступнім слові пояснила ціль віча та представила присутним промовця з рамени У. Конгресового Комітету Богдана Катамая.

Він виголосив півтора-годинний реферат про положення української справи в світі у звязку із загальним політичним положенням, вказав на перші спроби нашої допомоги і про їх перешкоди; перейшов коротко історію Українського Конгресового Комітету від першого Українського Конгресу з р. 1940 у Вашингтоні; згадав про конференцію в Сан Франсиско, куди референт їздив як делеґат У. К. Комітету; про заложення квартальника в англійській мові — „Ди Юкрейнієн Квортерлі" для поширення правди про Україну; пригадав на початкові труднощі при організації Українсько-Американського Допомогового Комітету і про його працю для допомоги українським скитальцям; пригадав теж на обовязки наших організацій та одиниць, щоб стати членом цього комітету для закріплення сили комітету і конечність ратування життя тих, що втікли в світ перед ворожим большевицьким режимом.

Промовцеви давали признання у відповідних місцях, а деякі втирали сльози у зворушливих місцях.

Другу промову у формі зазиву до присутних, на тему „В біді пізнати приятеля" виголосила підписана секретарка віча. Вона виказала на прикладах, як треба нести поміч тоді, коли біда найбільша, бо тоді щойно пізнається приятеля. Тепер час старатися, щоб окупаційна влада в Німеччині припинила висилання наших збігців до совєтського царства, а водночас зібрати жертву в грошах, одіжи, ліках та харчах на поміч нашим рідним. Демян Любунець порівнав у У. Конгресовий Комітет з кораблем, який пустився на море без оливи. Отже нашому У. Комітетови треба дати оливи — фондів щоб міг правильно роботу вести.

На зазив відгукнулися приявні жертвами, жаль лише, що не всі громадяни із Куртис Бей прибули на віче. Але ці, що прибули, це були справжні патріоти, яких не відстрашуть ті перевертні — большевики, які „помагають матір катувати".

Правда, на віче прийшло 2 комуністів тай пробували викликати замішання, одначе п. Катамай дав їм добру відправу, а громадянство поставилося до них серіозно. Після зазиву Йосифа Приймака до збірки і її переведенню, пані предсідниця подякувала кому слід і після співу Українського Гимну люди розійшлися. Збірку на ціли У. Конгресового Комітету перевели Микола Шулька і секретарка і вона видала такі результати:

По $25 С. У. А. від. 59, Теодор і Анна Чорій; по $20: Николай Шулька; Йосиф Приймак $15; по $10: Григорій Шулька, Николай Шандровський, Йосиф Бернадин, Михайло Крисовський, Демян Любунець; дальше по $5: о. В. Маньовський, Юлія Маньовська, Семен Кузик, Олександер Жук. Теодор Лучишин, Василь Захарків, Петро Боднар, Йосиф Корчинський, Володимир Корчинський, Олександер Шандровський, Яків Семенків, Петро Семенків, Варвара Шандровська, Тереса Дмитрів; потім по $2: Анна Смоляк, Марія Лучишин, Юстина Шпатура, Анна Денисюк, Февронія Красій, Магдалина Керр, Михайло Шпатура, Йосиф Копиляк, Олександер Чикита; накінець по $1: Юлія Бартох, Марія Крисовата, Розалія Івахів, Татяна Саплива, Теодор Колодницький, Марія Біленька, Ірина Шпатура, Петро Чайковський, Володимир Любиєць, Йосиф Папеж, Марія Нелеон.

Зібрано разом $236. Оголошення $3.50.

Збірку вислав до У. Конгресового Комітету касієр Й. Приймак. Дальші жертви приймає комітет і просить братства, сестрицтва, клюби та інші організації й одиниці, які ще не зложили жертв на вічу, щоби донесли свої дари. Хто не принесе самий, то комітет відвідає його дома. Хто має яку одіж для українських жертв війни в Европі, хай привезе до церковної салі при Волф Стріт, одначе хай не зволікає, бо там нужда і горе велике.

Анна Чорній, секретарка віча; **Йосиф Приймак,** касієр.

—o—

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Організаційні збори від. 94. У. Н. С.

Дня 14-го жовтня 1945 р. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94 У. Н. Союзу мало свої триквартальні збори. На ті збори загостив до нас організатор Дмитро Білецький. Збори отворив, предс. М. Машталяр, проголосив точки зборів. Предсідник перевів пару точок програми, так, що організатор мав нагоду почути, і приглянутися, як ми цікавимося некучими справами, а головно організуванням нових членів до Союзу і помічю потерпівшим. Організатор Білецький привитав членів, від Головного Уряду У. Н. Союзу і далі перейшов загальне положення і терпіння українського народу під різними диктаторами. Потім виказав, що поміч нещасним може дати добре зорганізована громада в Америці. Як буде в нас добра організація, тоді буде у нас сила тверда, як скала, що її ніхто не розібе. А найголовнішою організацією на довгу мету є У. Н. Союз, тому всі громадяни українського роду повинні належати до Українського Народного Союзу. Наш Батько Союз дає поміч різним установам, де лише яка поміч потрібна, так зараз наш Союз дає перший жертву і то щиро, не чекаючи, чи хто дасть другий. Поле є широке і заросле буряном, тому потрібно рук і охоти, щоби ті буряни виполоти, а дати здорове зерно для У. Н. Союзу. „Нам потрібно, щоби не тільки один член з родини був членом Союзу, але щоби ціла родина від старого до малого, була в Союзі", сказав п. Білецький.

Потім показав примір на нашім відділі, кілько має членів, а кілько з них прийшло і скільки приходили на підприємства відділу. Промову пана Білецького члени нагородили оплесками.

По зібранню почалася організаційна праця, а її вислід подам іншим разом.

А. Патра, секретар від.

—o—

повання, так ніяка конференція вдатися не може.

Міжнародне життя у повоєнному світі мусить приняти певні означені принципи. Доперва тоді можна буде ці принципи примінювати в поодиноких випадках. Не буде засад сталих у міжнародному житті; до яких всі стосувалися, то кожна конференція, кожний міжнародний зїзд мусить перемінитися в хаотичну дерню за території, за народи, за поодиноких навіть людей невигідних для диктаторського режиму. Прийметься навпаки засаду свободи людини, народу, тоді вся робота піде гладко. Раз буде принята засада моралі, так насилля у міжнародному житті дістане немов свій стрим. Тоді відносини у міжнародному житті з конечности мусять поправитися.

Не буде сталих засад міжнародної моралі в міждержавнім життю, так навіть заключені умови не удержаться на довго. Раз противна сторона піднесеться, матеріяльно стане сильнішою, так природною річю стане для неї дальше поширювати свої домагання, нехтувати старі зобовязання. Як далеко це піде, залежить вже цілком від його сили та змоги своє бажання виконати. Світом мусить рядити якась мораль.

Оте все відбилося тепер в промові през. Трумана і його 12 точках, які є поворотом до моралі й давних засад.

РОБІТНИЦІ Й РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працею, або хочете змінити цю, що тепер маєте, на кращу, то зголоситься до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітниками й робітниками в „Свободі". Зголошуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописи.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Допомогова акція.

Хоч Філядельфія є осідком краєвого Злученого Укр. Амер. Допомогового Комітету, у нас створено місцевий допомоговий комітет, якого ціллю є повести сильну кампанію за збіркою фондів і одіжи. На чергових зборах дня 28. жовтня в приявності 56 делеґатів від організацій уряд до якого входять Василь Волчанський, предс., Степан Слободзян секретар і пні Ворохівська, касієрка, подав звіт, що досі передано з Філядельфії $2,350.00 та зібрано і вислано 183 великих пакунків одіжи.

До дня 1. березня 1946 р. намірено зібрати суму $10,000.

Збори видали осуд за ганебні діла певних одиниць, які стараються перешкаджати в збірці.

Цікавим був доклад капітана при Медичним Корпусі Американської Армії, д-ра Еміля Гарасима, який доперва вернув з Европи і в дорозі з полудневого французького порту Марсей через Францію, Німеччину, Австрію і Чехословаччину усюди стрічав наших українських біженців, фізичних і умових робітників, старих і молодих, які в незвичайній нужді, однак не тратять надії, організуються і виявляють велику спосібність самооборони і самопомочі. Вони ждуть на нашу поміч, однак її не благають, бо на це не дозволяє їхня „гордість" — говорив д-р Гарасим. В розмові з полоненим російської армії думав д-р Гарасим довідатись про відносини в „нашій" Радянській Україні і дістав таку відповідь: „Как плохо у нас, та землячок нічево не понимает".

Присутні урядники Злученого Укр. Амер. Доп. Комітету, д-р. В. Галан і д-р П. Дубас, вияснили найновіші вісти з Европи, про звязки і можливости допомоги в найближчій будучині та про спромоги української іміграції довершити ділям помочі і спасіння наших людей, які опинились в крайній нужді.

Збори усталили допомогові комітети по дільницях міста, які негайно будуть братись до праці.

Степан Слободян,
секретар зборів.

ЖАРТИ

Час на все.

Знаний пообідний промовець Чонсі М. Депю діставав часто запрошення на обіди як від одиниць, так і від різнородних організацій, бо всі любили його промови. Раз питається його приятель: — Як то ти можеш витримати тільки обідів і не захворієш на нестравність?

— Я стережуся завжди двох річей вчасі обідів і це мене ратує.

— А то яких? — питається приятель.

— Я не їм ні снідання ні вечері.

—o—

Ой, йой!

Судця: — Чому ви вдарили пана дентиста?

Підсудний: — Бо він подразнив мої нерви.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: Іван Кіналь з МекКіз Ракс, Па., $10; Товариство Несення Помочі Українським Справам з Гемтремк, Міш., $10 як постійну місячну жертву.

ТАЄМНИЦЯ РОЖЕВИХ КВІТІВ

4)

(Закінчення.)

Мої вечірні враження, що захопили мене в свій полон, поволі почали розсіюватися. Я піднявся з канапи, де до цього часу сидів і підійшов до шафи з книгами. Навмання взяв книжку. А коло розкрив, був приємно вражений. Це була книжка найулюбленішого мого письменника Стендаля, якого я міг читати без кінця, завжди знаходячи щось нове. В цьому творові розповідалось про кохання двох сердець, і одне серце пронизав кинджал.

Мені стало сумно, ніч така довга, а я, самітний, шукав у Стендалевих образах власних переживань. І ось, коли було вже далеко за північ, серед тиші я почув, що за стіною хтось начебто плаче. Я скупчив увагу, став прислухатися. Це — з кімнати Одарки. Тихенько, навшпиньках вийшов я з вітальні й застиг перед дверима Одарки. Я так стояв хвилину, другу й роздумував. Що робити? Ввійти? А коли Одарка суворо поставиться до мого співчуття? А чому вона плакала? У всякому разі, я не уявляв собі причини. Що може схвилювати шістнадцятилітню дівчину, душа якої загадкова й таємнича, як сіяючий в нічному небі місяць?

Я натиснув клямку, вона магко подалась усередину, — відчинилася. В кімнаті було темно. А я тільки що читав книжку біля настольної електролямпи, очі звикли до світла і в темряві нічого не бачили. Я зробив крок уперед і зупинився.

— Боже мій, хто там!

— Це — я. Пробачте мені, Одарко, я почув плач з вашої кімнати і прийшов вам сказати, що я не можу чути, як плаче жінка. Що з вами. Одарко?

Вона притихла і тільки схлипувала. А я стояв у нерішучості посередині кімнати і не знав, що робити.

Я не уявляв собі кімнати Одарки, бо ж тут ніколи не був. З витягнутими вперед руками, як люнатик, попрямував я до дівчини. Ось я торкнувся руками її голови, волосся. Я схилився над нею і, щепочучи, почав її заспокоювати.

—Не плачте, Одарко. Я не знаю вашого горя, але я знаю, що молодість найбільше щастя.

Схлипуючи, призналася, що вона почуває себе самітною, що її батько вивезений десь далеко і вона не знає, чи коли його побачить.

Я приголубив Одарку, я загорнув її в ковдру і як велику примхливу дитину носив у своїх обіймах по кімнаті. Я говорив їй про те, що я її люблю, називав її своєю казкою і обіцяв творити тільки для неї.

Скільки часу я так ходив з нею по кімнаті? Не знаю. Памятаю, що довго, довго. Руки — помліли, а все носив її на руках. Знаю, що час линув з запоморочливою швидкістю і що Одарка заснула у мене на руках.

Бережно поклав я її в постіль, поцілував у лоб — поцілунком, що не трівожить кохання — і з почуттям збентеження залишив кімнату.

А через дві години, коли настав ранок, я пішов з їхнього дому. Двері самі зачинилися автоматичним замком. Між мною і подіями минулої ночі, що здавалась тепер якоюсь химерною мрією, вступала твереза і сувора дійсність. І тільки кілька троянд — рожевих, оксамитових — я взяв із вазону напамять, бо ж вони були німими свідками й зберігали таємницю трьох сердець. А на дворі хоч і був сніг — проте я знав, що йде весна.

Ол. Білосвіт.

Львів, березень, 1944 р.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ОЧІ ВСІХ СПРЯМОВАНІ НА НАШИХ БРАТІВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ".

Так пишуть українські скитальці з Европи в „Свободі" з дня 1. листопаду, під заголовком „Українські біженці під західними аліянтами". А дальше вони кажуть: „з переконанням, що тепер лише звідси може прийти поміч".

Думаю. Боже, як дуже вірють у нас ті нужденні, бездомні, голодні, обдерті, безправні й стероризовані люди! Читаєш ці слова, й мимовільно виривається з душі крик: Люди! Ви-ж ніби брати й сестри тих нуждарів в Европі, — деж ви?! На вас очі спрямовані, на вас дивляться тисячі ще живих очей! Дайте поміч! Дайте більшу поміч, дайте ще раз. Ви, ви і ви. Всі ви, яких діти сьогодня і молоко пили, ще й кейком закусували; ви, що кусник мяса смачно й спокійно заїдаете в теплій хаті! Хай Бог благословить вас цим добром. Це за вашу працю. Але не забудьте, що є хтось у світі, що має віру, кладе всю свою надію на вас. Чи можете бути на це байдужні? Чи не відчуваете тягару на душах, на сумлінню, як чуете благальні голоси? Чи спокійно можете лягти спати на вигідну постіль, не подумавши, що є хтось у світі з ваших людей, що простягає до вас руки? Чи спокійно можете пити шклянку пива, не подумавши, що є на світі українська чиясь дитина, що не лише сьогодня не пила молока, але й не бачила його місяцями а то й роками? Чи може вам тоді смакувати те пиво? Чи не відзивається у вашому сумлінню часом голос дорікань, що пропитий гріш мігби на часину ущасливити чиюсь дитину, якусь старушку, когось хорого когось з ваших рідних?

Оці слова спрямовую до всіх тих, які знають мене, а я знаю їх, і які ще одного цента не жертвували на поміч нашим людям в Европі!

Писати це є так само прикро, як прикро є ходити тут від хати до хати і „жебрати" помочі від наших людей. Признаюсь, що я належу до тих „щасливців", що від самого початку мого прибуття до цеї країни, рік-річно, а то й по кілька разів на рік, мав ту „честь" ходити від хати до хати за колядою чи за добровільними датками на інші цілі, почавши від інвалідів і політичних вязнів аж до церковно-громадських потреб. Здаю собі з цього добре справу, що кінця тому й не видати. А не видати тому, бо наш нарід не має своєї держави, яка дбалаб про своїх вірних дітей, про свою культуру і т. п. Є засте така держава, з якої ще втікають в чужину. І так було й далі є, що податки нашого народу йшли та йдуть (і йтимуть ще довго!) на чужих заволок, що панують на наших прадідівських землях. За ті податки, зглядно за працю нашого народу, ворог розбудовує собі індустрію за Уралем не на добробут українців, а на ще більше закріплення неволі в Україні.

Крикливе гасло, що обіцювало визволеним спід націзму народам волю — це покищо писанина вилами по воді! Уже сім місяців виглядаю кожного дня, хоч одного слова від старенької мами, від братів і сестер, або від сусідів чи знайомих, таких-же бідолашних селян-зарібників, як і я, з визволеної України. І ні слуху, ні духу. Тільки в поняттю ситого можна таке називати „визволенням". Не треба мені аж високо вченого чоловіка — з грекою і латиною в голові — щоби доказував мені, простій людині, що в Україні український нарід має свою вільну державу. Я сам це провірюю своїм простим розумом на підставі фактів. А ті факти сильніші від пашквілів, в яких дехто з „титулованих" та ще „в ризах" хоче приподобатись Сталінови, щоб якнайскорше дістатись в Сибір корчувати дерева. Так, буває між нами таке, що ті, що ще вчора співали панахиди по тих, які гинули з рук чекістів, що на пікніках гукали „залізом і кровю!", що святили прапори, а сьогодня — жаль і сором згадувати. Але чи це має нас ломати?

Ні! Назагал, наш нарід таки добрий; серцем, душею, своїм відчуттям. Знаю у нашій місцевости колишніх чільних діячів, людей звичайних, що мають за собою гарні й довголітні справжні заслуги (не згадуючи їх по іменах!) ще моглиб і тепер багато зробити, хоч були притихли. Вірю, що вони ще це зроблять. Хвилева байдужність і отупіння були видні всюди, але вони вже минаються. Треба лише побільше місцевим членам допомогових комітетів рухнутися і справи не відкладати. Маймо тепер завсіди на тямці, що:

„Очі всіх спрямовані на наших братів в Америці і Канаді з переконанням, що тепер лише з відси може прийти поміч".

Іван Пасічник,
Ірвінґтон, Н. Дж.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче с т а р у й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від. ______

Стара адреса ______________________________

Нова адреса ______________________________

____

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 6. листопаду 1945 р. з української католицької церкви в Бронкс, Н. Й., відбувся похорон

КАТЕРИНИ ПЛЕВАК,

членниці від. 298 У. Н. Союзу в Бонкс, Н. Й.

Роджена в Підгірцях, повіт Золочів, Західна Україна. Полишила мужа Івана, сина Михайла, дочку Геновефу і троє внуків. — В. Їй П.!

В. Морозович

ПОШУКУЄ ПОСАДИ

ДЯКОВЧИТЕЛЯ-ДІРІҐЕНТА

пошукує Українська Православна Парохія. Працю можна обняти з 1. грудня б. р. В обсяг праці входять: Церковний і світський Хори, Рідна Школа, Представлення і Концерти. Аплікації разом з зазначенням кваліфікацій й попередних місць праці просимо слати на адресу:
„ДИРІҐЕНТ" c/o "SVOBODA"
P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

Хто небудь, що знає, де перебуває тепер John Iwanectz, хай зголоситься до: John J. Johnson, 507 Bedford Road, Pleasantville, N. Y.

СЕМЕН ҐРОЗОВСЬКИЙ з села Галівка, повіт Старий Самбір, пошукує свого брата ВАСИЛЯ ҐРОЗОВСЬКОГО, котрий мав би перебувати в Дітройт, Міш. Хтоб про нього знав, або він самий, нехай пише на таку адресу: CHARLES SYLCHAK, 514 Churchill, Hb. Rd., Youngstown 4, O.

ПОШУКУВАННЯ

Адв. Володимир Ничай просить з ним скомунікуватись: Інж. Льва Посацького та його дружину Луцію з Ню Йорку, та Гната Ничая, який перебував у Шікаґо. Писати через: Crois Rouge Ukrainienne, Place Grand Mezel, Geneva, Switzerland.

Лев Ясінчук просить дати знати йому про сина Назара Ясінчука, як теж просить, щоб скомунікувались з ним Василь Мельничук та Сторожук Евстахій і Богдан, пишучи на таку адресу: Instituto del Santo Giosaphat, Gianicolo, Roma, Italy.

ТАРЗАН, ч. 1279. Надто гарна.

Саме тоді, як Тарзан працював над непритомним чоловіком, Джена видерла кусник своєї спідниці на бандажі.

Ранений ловець отворив очи й побачив Джену. „Що це за дівчина? Я ніколи не бачив такої гарної постаті".

„Це Джена, моя товаришка" — лагідно відповів Тарзан. „Тепер ми заберемо тебе до табору".

„Ох, ні! Ні!" — закликав ловець. „Вона надто гарна, щоб мала вмерти".